

כשהשלם קטן מסכום חלקיו

עצמות שאכזריות באיפוף צג'י

מאת: רחלי עשור MSW, עו"ס, חברת אגודת היועצים והמטפלים במשפחה בישראל, מתנדבת במרכז הטיפול מטיבת"א

באמצעות חקירת חוויות של קושי, תקיעה, אי הבנה ודרכם מתפתחת הלמידה.

בטיפול הזוגי והמשפחתי עומד לרשותנו, בדרך כלל, כלי רב עוצמה הקרוי חשיבה או ראייה מערכתית. זו דרך התבוננות המציעה לראות את הזוג או המשפחה לא רק כחיבור של כמה סובייקטים אלא כסובייקט בפני עצמו. במקרה כזה בני הזוג, או הזוג והילדים, הם יחידה שלמה וכל אחד מהם הוא חלק מהשלם. דומה הדבר להתבוננות על קבוצה כמערכת או כשלם. התבוננות כזו למשל, עשויה לזהות את התפקידים שכל אחד מחברי המשפחה לוקח על עצמו, ששמים עליו או שהוא נדחף למלא כחלק מהשלם המשפחתי. דרך הראייה המערכתית ניתן לזהות כיצד חברי היחידה משתפים פעולה באופן לא מודע כדי להחזיק מבנה משפחתי מעורר סבל אך שיש לו ערך משמר או מגן על השלם. הראייה המערכתית אפוא היא זווית חיונית

בטיפול הזוגי, אך כפי שמיד נראה לא תמיד מספקת.

כלי נוסף העומד לרשותנו הוא הזדהות השלכתית. ביון, חקר לעומק טיפולים קשים, הרחיב ושכלל את המושג הזדהות השלכתית (Projective Identification), למושג תקשורתי והתפתחותי מרכזי ביחסי אם-תינוק. הוא שם על ההורה והמטפל אחריות להתייחס לתחושות שהתינוק או המטופל מעוררים בנו, כדרך לתקשר אתנו את מצוקתם. חידושו של ביון בכך הוא שהתחושות הקשות שהמטופל חווה בטיפול (כמו: חוסר אונים, חרדה, אימה, מוות, הרסנות, תוקפנות, שיתוק, אובדנות, נתק בועתי, שעמום, דחף ועוד) אינן התקפה אלא סוג של תקשורת. זהו תהליך תקשור של חוויות נפשיות שהן

בעשורים האחרונים הבינו קלינאים רבים שעליהם לקחת בחשבון זרימה הדדית זו צדדית של ההשפעות בקליניקה, והחלו לראות בפעולה הטיפולית הדדית יותר מבעבר.

מסגרת הטיפול נתפסת כמקום מפגש בין שני צדדים בעלי סובייקטיביות שונה, אשר חוויתם העצמית מאורגנת באופן שונה זה מזה והגדרותיהם העצמיות ותפיסותיהם את עצמם ואת העולם שסביבם שונות. הצדדים בטיפול שונים זה מזה גם בערכיהם, באמונותיהם, ובמוטיבציות שהם מייחסים לפעולות ומאויים אנושיים.

אולי בשל כך, מטפלים רבים חותרים לבנות מערכי טיפול והדרכה שיאפשרו להם מפגש אותנטי בין המערכת הסובייקטיבית שלהם לבין זו של המטפלים, תוך בחינה של תרומותיהם האישיות של כל אחד מהם להיווצרותו ולהתפתחותו של מפגש זה (ירושלמי 2012).

במאמר זה נציג את חיבורו של רוני עמיאל, פסיכואנליטיקאי, מנחה ופסיכולוג קליני מדריך, המציג באופן רגיש ואמיץ את הקשיים, הלבטים ונפתולי הנפש שחווה בקליניקה עם זוג בטיפול, תוך הישענות על התיאוריות של ביון ופרויד.

זוגות קשים או מטפלים מתקשים?

לכל מי שעוסק בתחום ידוע כי לא אחת אנו נתקלים לעתים בזוגות שאנו מתקשים לעבוד איתם. זוגות שעברו כבר כמה וכמה מטפלים, שנוצר ערבוב בין הטיפולים האישיים והזוגיים שלהם ושגם אנו המטפלים מרגישים מבולבלים מולם.

הניסיון הקליני מלמד כי למרות הקושי הרב, אין צורך להיבהל מכך. כל ההתפתחות התיאורטית והקלינית בתחומנו התהוותה

דווקא נכשיו! לומדים הנחיית הורים

הצטרפו לתוכנית המקצועית להכשרת מנחי הורים בכל שלבי החיים

בדגש: ילדים בסיכון, ווער וושר ומתבגר, הפרעת קשב ועוד.

באישור ובחסות:

האוניברסיטה
הפתוחה

האגודה הישראלית
למנחי הורים

מועצה ציבורית
להורים בישראל

משרד הרווחה
אגף שפ"י

ארגז כלים עשיר ומימוניות
לחיזוק ופיתוח סמכות הורית
והינחית בכל שלבי החיים

הכשרה ייחודית ומקצועית
המעניקה כלים מעשיים
להנחייה קבוצתית ופרטנית

לימודים עיוניים ופראקטיקה,
השתלבות בפרוייקט הנחיית
הורים ארצי

מרכז י.נ.ר. - המרכז המוביל והמקצועי ללימודי ייעוץ והנחייה
לפרטים והרשמה: 02-6321625 | 03-7160130
בית הדפוס 30, ירושלים ז'בוטינסקי 100, פתח תקווה

YNRCOLLEGE.ORG > RISHUM@YNRCOLLEGE.ORG

בלתי נסבלות על ידי התינוק לתוך נפש האם ועל ידי המטופל
לנפשו של המטפל. על פי ביון על האם ועל המטפל לאפשר
לתחושות הקשות הללו לשהות בתוך נפשם מספיק זמן עד
שיוכלו להפנימם מחדש בביטחון.

כפי שנראה, גם מצבים פתולוגיים מאד הם בעצם רבדים עמוקים
של תקשור שמשמעותם ניסיון לקרוא לעזרה, אך בשל אופיים
הבלתי נסבל אנו עלולים לפרש אותם כתוקפנות, להתייחס
ולוותר על המטופל. לכן מציע ביון שהעבודה הטראנספורמטיבית
המרכזית מתרחשת בתוך עולמו הפנימי של המטפל.

במקרה המתואר מזמין אותנו המטפל להתבונן כיצד הזדהות
השלכתית עוצמתית עלולה לטשטש ולאתגר את הראייה
המערכתית במהלך טיפול זוגי, כיצד עשויה הזווית המערכתית
להעלים מעין המטפלים וכך לייצר תקיעות (Impasse) בטיפול,
ועל האופן שבו הקשבה עמוקה ועבודה דרך תהליכי הזדהות
השלכתית עוצמתית סייעו לדייק את העבודה המערכתית עם
הזוג ולצאת מהתקיעות.

תיאור המקרה מובא כלשונו על מנת לשמר את השיח הפנימי
האותנטי של המטפל.

רותי ואריאל

אריאל בן 49, רותי בת 44. אריאל מומחה בינלאומי בתחום
המחשבים ועובד ברחבי העולם. רותי, משפטנית בהכשרתה,
נסעה בעקבותיו ולמעשה ויתרה על קריירה מסודרת. לזוג 2
ילדים, שניר בן 14 ועדי בת 8. מצבם הכלכלי מצוין והם חיים
ברמה גבוהה. לאורך השנים, המשפחה עברה בין כמה מדינות
ובסופו של דבר השתקעה באמסטרדם. הם חיו שם כ-10 שנים,
ולאחרונה חזרו לארץ.

כלפי חוץ, נראים אריאל ורותי זוג מקסים. הם חביבים, אנשי
חברה נעימים, נדיבים, מסייעים לקרוביהם. כלפי פנים, לדבריהם,
הזוגיות בלתי נסבלת. אריאל שהרבה לנסוע בעולם חש לאורך
השנים שרותי הזניחה אותו ושהוא לא זכה לתמיכתה. לדבריו
לא היה כבוד כלפיו, היא לא הקשיבה למה שהוא אומר, והוא
אינו מרגיש אהוב. "רק הכלב שמח כשאני בא הביתה..."

רותי, לעומת זאת, חשה שאריאל חונק אותה. הוא הטיל עליה
את כל כובד האחריות בגידול הילדים, האשים אותה בכל דבר
ותיקשר עם הילדים דרכה: "תעשי איתם כך", "תגידי להם כך",
וכו'. "ניחא כשהוא בחו"ל", אמרה, "אבל הוא מתנהל כך גם
כשהוא בארץ". היא הייתה אומרת לו: "כשאתה בארץ אני לא
פה... תעשה מה שאתה רוצה..." ונעלמת מהבית לשעות ארוכות
או לכמה ימים, כשהיא מתנתקת ממנו ומהילדים.

הקושי המשפחתי השפיע ישירות על הילדים. שניר פיתח
צורת תקשורת צינית והזניח את עצמו. הוא לא צחצח שיניים,
לא תפקד בבית הספר, משך המון תשומת לב שלילית והוציא
משיווי משקל את כולם. עדי סבלה מהפרעות קשב וריכוז עם
היפר אקטיביות. היא נזקקה להשקעה וליחס אישי עצומים,
והתקשתה גם היא במשימות הלימודיות. הדימוי העצמי שלה
היה נמוך ופגוע.

ההתנהגות הזו ואף העליתי מחשבות שאולי הם רוצים לחזור. התשובה הייתה כמובן: "בשום פנים ואופן לא!". לאט לאט הדרכת ההורים הפכה לטיפול זוגי.

בשלב זה עלו בקרבי שתי שאלות קשות. שאלה ראשונה קשורה בזוגיות שלהם: מה קורה להם פה? מה הם משחזרים שוב ושוב? למה עברו בין כל כך הרבה מטפלים? מה הם אינם יכולים לראות? איך זה שפגישה אחרי פגישה אנחנו כאילו מתחילים הכל מהתחלה? איך אפילו אחרי שנפרדו הם ממשיכים לשחזר משהו אינטנסיבי? כאילו מערכת הלמידה האינטליגנטית שלהם לא תפקדה בין המטפלים השונים, ולאחר מכן בין הפגישות איתי. איך זה שלמרות כל "ההבנות" לכאורה, ילדיהם ממשיכים להיות מוזנחים?

השאלה השנייה, נוקבת יותר, קשורה במטפלים: מה קרה לנו המטפלים, הפרטניים והזוגיים? מה אנחנו משחזרים שוב ושוב? מה אנו איננו מבינים? ומה גם אני מחמיץ, כמו כל המטפלים הרבים האחרים? כאשר סיפרו לי על המטפלים האחרים, אני מודה, חשבתני מחשבה יהירה: "נו טוב... לי זה לא יקרה...". בהמשך התחלתי להבין שבפניי סיפור מורכב ומסובך. יהירות לא תסייע כאן. יש כאן שיחזור עמוק, חידה מערכתית ודינמית שצריך להבין.

לאט לאט התחלתי להבין שאני מאבד פוקוס. שאני באמת לא מבין מה קורה פה. שבעקבות המטפלים האחרים גם אני נופל לתוך בור עמוק, נשאב לתוך העוצמות הרגשיות של כל אחד מהם, נע בטלטה מהזדהות עם אריאל להזדהות עם רותי. הרגשתי איך גם אני מתייאש והולך ואיך גם אני מחכה שיזרקו אותי, כמו את כל המטפלים הקודמים.

ואז, ברגע מכונן, אריאל מספר שוב, בכאב, על ריב עם בנו שניר. איך סטר לו וזרק אותו מהבית כי הוא התחצף, וכעת הילד אינו מוכן לדבר אתו. רותי אומרת: "מצד אחד, אריאל צודק, אני מבינה אותו, אבל מצד שני בכל זאת, ילד... ואני פתאום מרגיש עצב גדול שם בחדר. פתאום אני מבין ששניהם עצובים, ולרגע אין האשמה ביניהם. אולי הם אפילו מתחברים דרך הכאב. את המחיר אמנם משלם הילד, אך פתאום אני בטוח מי פה הילד. וכך, באמצע הפגישה אני נזכר בריב שהיה לי כנער עם אבא שלי ושבקבותיו לא דיברתי אתו כמה שבועות. שנים אחר כך, באנליזה שלי, הסיפור שלי התחבר לסיפור ילדותו של אבי שנינטש על ידי אמו ולכן לא דיבר אתה שנים. עבורי היה זה רגע מרגש כי לראשונה ראיתי אותו, את אבא שלי הגדול והנוקשה, כילד קטן ונטוש. התרגשתי על כך שנאבק על הקשר איתי למרות מגבלותיו הרגשיות ולא ויתר עלי או נטש אותי. הזיכרון העלה דמעות בעיני.

דרך הדמעות ראיתי בעיני רוחי את רותי ואריאל כשני ילדים פגועים הכמהים לחום, לאהבה, לעזרה אך מתקשים לתקשר זאת בפשטות ובתקשורת ברת הבנה. הם אמנם מתקשרים, אך באמצעות נטישות ופגיעות רגשיות, ואז כמהים שהשני או מישהו בעולם ילחם עליהם ועל הביחד שלהם. קלטתי שכל אחד מהם

רותי סיפרה כי מרבית זמנה היה מושקע בעזרה לעדי, הקפצות לחוגים, הכלת שניר, ניהול הבית. על כך טען אריאל שרותי לא תפקדה בבית כאימא וכרעיה: "אין אוכל חם, היא מבלה עם חברות, אוהבת לטוס לחו"ל, כל היום רוקדת ריקודי עם...". כאשר תיאר אותה, חווייתי אישה מתפרקת, אך כששיקפתי לו את משמעות דבריו הוא לא היה מחובר: "איזו סיבה יש לה להתפרק? היא הרי לא עושה כלום".

על עצמו אריאל אמר שהוא יוצר קשר מצוין עם הילדים. שנכון שלא קל איתם אבל לכן רותי צריכה לתמוך בו כאשר הוא מציב גבולות. רותי, מנגד, אמרה על אריאל שאין לו סבלנות לילדים, שהוא צועק ומכה את שניר וכל הזמן מביע את אכזבתו ממנו. הוא מרבה להיעלב מילדיו וחסר סבלנות לקשייהם. בדבריה היא ראתה ותיארה את הידרדרותו הבריאותית והנפשית: "יש לו בעיה בכליות", אך ללא אמפטיה כלפיו: "הוא מוציא עלינו את הכאבים הפיזיים ואת הדיכאון במקום להתמודד עם עצמו". זמן קצר לאחר חזרתם לארץ, בני הזוג נפרדו בתחושות של זעם, עלבון ופגיעות הדדיים. אגב, הטענות הרגשיות לא זלגה להסכם הכלכלי. הם הסכימו במהירות על חלוקת הרכוש. לאחר הפרידה הקשר ההדדי נמשך ועמו טענותיהן ההדדיות. הם חיפשו הדרכת הורים, וכך הגיעו אליי.

הזוג הזה הוא דוגמא מרתקת לזוג מתעתע. בקליניקה, לכאורה, הם לא נשמעים כל כך נורא. הם נראים מנומסים, מקשיבים זה לזה במין כבוד או הערכה הדדיים. ובכל זאת יש משהו מהותי שטרם סופר עד כה. הזוג הזה הצליח לעבור אצל 5 מטפלים זוגיים. לדבריהם, חלקם מטפלים מערכתיים, חלקם דינמיים. אריאל היה אצל עוד 3 מטפלים פרטניים ורותי אצל שתי מטפלות. מספר זה אינו כולל מטפלים שהיו להם בצעירותם. לדברי הזוג, כל המטפלים נכשלו בעבודה איתם. על כך הם אומרים: "יש בעיה גדולה עם אנשי המקצוע. הם לא רציניים". זה כמובן לא מונע מהם להמשיך וללכת לטיפולים, אבל האכזבה הולכת וגואה.

לעומתם, ילדיהם, הנשמעים במצב קשה, אינם מטופלים. שניר אשר הגיע למצבים של הזנחה עצמית וכמעט חוסר תפקוד, היה רק בטיפול קצר אצל אחת מהמטפלות הזוגיות של הוריו. היא ניסתה לקחת את הילד לטיפול אחרי שהתייאשה מהזוג. עדי הופנתה ללמידה מתקנת, אך לא הייתה בטיפול סביב הקשיים הרגשיים וההתנהגותיים שלה.

קבענו הדרכה לשני הורים פרודים. ניסיתי לסייע בהיפרדות, בנפרדות ובפיתוח האחריות ההורית של כל אחד מהם בזמנו ובמרחבו. אך הם התעקשו להמשיך ולדון בסוגיות יחד, להמשיך ולהאשים זה את זה וכמובן להתערב ב"הורות" של השני.

"זהו", אמרתי להם: "נפרדתם! זה טוב שאתם מתואמים ומעדכנים, אבל מעכשיו כל אחד אחראי בתחומו...".

הם בהחלט הקשיבו, קיבלו את דעתי, כל פגישה מחדש הנהנו, אמרו שאני צודק ובפגישה הבאה הכול התחיל מחדש. גם ניסיונות להיפגש בנפרד לא הועילו. שיקפתי להם את

בוגרת סמינר, בואי להוביל!

תוכנית רבה מאפשרת לך לפרנס בכבוד תואר ראשון של האונ' הפתוחה

מדעים (B.Sc.)
(בהדגשת מדעי המחשב*)

B.A.
**בניהול
וכלכלה**

מעטפת לימודים
מקיפה

תוכנית לימודים
מובנית אחת לשבוע

סביבת לימודים תורנית

ללא תנאי קבלה

אפשרות לקבלת מלגות

ההרשמה בעיצומה!

מרכז י.נ.ר. - המרכז המוביל והמקצועי ללימודי ייעוץ והנחייה
בית הדפוס 30, ירושלים > Rishum@ynrcollege.org > YNRcollege.org

לפרטים והרשמה: 02-6321614/617

יור בקדילה - אפשרות לקבלת מתמחים ביישום אישי זוגי ומשפחתי 02-6321609 | בית הוראה שלמות המשפחה 02-6321628

*הלימודים בתוכנית זו משלבים קורסים אקדמיים במדעי המחשב ובמתמטיקה.
בוגרי התוכנית יקבלו תואר במדעים. ה"הדגשה במדעי המחשב" תופיע בגיליון הצינונים בלבד.

בנה בועה שומרת ומבודדת סביב עצמו. אריאל מסתובב בעולם עם המחשבים שלו, רותי עסוקה בחברות ובחוגים. כל אחד לכוד בבועה שלו ואינו מצליח לצאת ממנה לאחר או לילדים. ועדיין, כל אחד מהם מאמין שאצל השני יש משהו יקר ערך עבורו. לכן הם משתוקקים שהבועות יפרצו ושהם יוכלו להיפגש. לשם כך צריך שמישהו יילחם עליהם ועבורם.

זה היה רגע שבו הבנתי מה שלא הבנו עד כה, המטפלים האחרים ואני. חלקנו הזדהינו עם הבועה של אריאל, חלקנו עם הבועה של רותי. לעיתים עברנו מצד לצד, לעיתים הצענו להם להיפרד. אני כזכור הצעתי לשמור על נפרדות. המשותף לכל התמונות החלקיות הוא שעד אז לא הצלחתי לראות את הכאב המשותף, הזוגי, בו זמנית.

אמרתי להם: "אני פתאום נעשה עצוב ומבין שיש פה שני אנשים פגועים ונטושים ששוב ושוב מנסים לזעוק זה לזה ולסמן באותות מורס: "הצילו אני טובע. הצילו אני טובעת", נעלבים ומעליבים לא על מנת להיפרד, אלא על מנת לאותת סימני מצוקה. אבל קשה להבין כי כל אחד שומר על עצמו ולא שומע את המצוקה של האחר.

ואז אתם פונים לעזרה וזועקים לנו המטפלים: "עזרו לנו". וגם אנחנו לא שומעים. משהו סותם לנו את האוזניים. אז אתם מתארים כמה רותי מתפרקת ואנחנו לא שומעים. אריאל נעשה חולה פיזית. אנחנו לא שומעים. מגבירים דרך מצוקת הילדים אנחנו עדיין לא שומעים. אתם נפרדים ואנחנו לא שומעים. באתם לטיפול זוגי במסווה של הדרכת הורים ואני עסוק בנפרדות. זה אני שנמצא בתוך בועה, לא קולט ולא שומע כמה שאתם כמהים ל"ביחד" שלכם ושכל מה שעברתם אתם והילדים זו דרככם לזעוק אליי: "אנו סובלים, תעשה כבר משהו, אבל ביחד..."

המשכתי: "...אני חושב ששמעתי. אני עוד לא באמת יודע איך לעזור לכם, אבל אני מבין שיש פה משהו עוצמתי ומרגש וקשה וכואב, ואני צריך לנסות יחד אתכם, להקשיב לדבר הזה שכל כך קשה לשמוע אותו ושלצערי לא שמעתי אותו עד כה. בלי להאשים, בלי לבקר, והפעם יחד, שלושתנו. לא לחוד".

הם הסתכלו עלי. אריאל הנהן, מבט של מבוכה עלה על פניו. רותי פרצה בבכי. הביטה בי ובאריאל חליפות. הייתה תחושה של שינוי בחדר. בפגישה הבאה הם הופיעו כמו זוג ילדים מבוויש. נראה היה שמישהו חדש מתרחש ביניהם. ברגע מסוים שוב החלו לריב. פתאום קלטו את מבטי ושלושתנו פרצנו בצחוק משחרר. בחלוף זמן מה הם חזרו להתגורר יחד. שניר בטיפול, עדי יותר מוחזקת. אני חש שהמתח בין בני הזוג והלחץ על הילדים פחתו. השינוי החל בעמדה הפנימית שלי ובהמשך בשלהם. משהו בהסתכלות הרחבה ובהבנת השחזור המשותף של כולנו הרגיע אותם. סוף סוף חשו שאולי הם לא לבד...

בתהליך כמו שעברו רותי ואריאל אל לנו המטפלים לנסות "לפתור" את המשבר. על אחת כמה וכמה לא לנסות להפריד בין בני הזוג. על המטפל, כמו האמא שמתאר ביון, לחוות את החוויה הרגשית הקשה שהזוג הזה מתקשה לחוות בעצמו. במקרה של

רב קהילה, בוא ללמוד איך לסייע לזוגות ומשפחות

תחבוב עמיתים

קורס מנהיגות בקהילה עקרונות בייעוץ זוגי ומשפחתי

הכשרה לרבנים ונאמני קהילה

יָדַע וּמְיוּמְנוּיּוֹת לְאִתּוֹר, זִיהוּי
וּבַחֲוֹן מְצַבֵּי מְצוּקָה וּמְשֻׁבֵּר

הַתְּמוּדָדוֹת עִם מְשֻׁבְּרִים
וְקִשְׁיִים זֹגִיִּים וּמְשֻׁפְּחָתִיִּים

אַרְגָּז כְּלִים מְקַצְעֵי הַתְּעַרְבּוֹת רֵאשׁוֹנִית
וְסִיעוּעַ בְּתֵהִלְכֵי יִיעוּץ וְטִיפּוֹל

8 מפגשים | 3 שעות כל מפגש

לפרטים והרשמה: 02-6321612

YNRCOLLEGE.ORG > RISHUM@YNRCOLLEGE.ORG

בית הדפוס 30, ירושלים ז'בוטינסקי 100, פתח תקווה

מרכז י.נ.ר. - המרכז המוביל והמקצועי ללימודי ייעוץ והנחייה

ינר בקהילה - קבלת ייעוץ אישי, זוגי ומשפחתי בתשלום מוזל < 02-6321609

רותי ואריאל הרגשות הלא נחווים הם חרדות ילדות נוראיות, כאב ועלבון על נטישה, כמיהה שיילחמו עליהם, תלות עמוקה, ופחד מהשפלה - מלהפוך להיות כלי בידי האחר. ניתן לשער, למשל, שחוויות נטישה ארכאיות הן שמשכו את בני הזוג זה לזה. הדמיון, המשיכה והקושי ביניהם מצויים בטראומה הראשונית, בדלוזיה שהשני אמור לייצר את התיקון ובחזרתיות המייאשת. אך ביון מגדיל ומציע לנו שבשחזורים האין סופיים יש יותר מביטוי של מזוכיזם, או דלוזיה. התפקיד המרכזי של השחזורים לפי ביון הוא לתקשר אלינו כאב נפשי עז, בלתי נסבל, שאין יכולת לחשוב אותו או להמשיגו. דרך השחזור ביניהם רותי ואריאל משליכים שוב ושוב אחד על השנייה את הכמיהה להיראות על ידי השני. בה בעת, מול המטפלים, הם יחידת בועה זוגית אחת - יחידת התינוק. הם משליכים את החוויות הבלתי נסבלות שבנפשם לאמהות חליפיות שונות, תוך תקווה שתמצא כבר איזושהי אימא שתיאות לחוות סוף סוף את הסבל המשותף שלהם. מישהי שתזהה לצד הסבל את הקשר והתלות המשמעותיים הקיימים ביניהם, בלי להכחיש או לפצל את היחידה הזוגית.

בטיפול הנוכחי זה התאפשר כאשר יכולתי להתחבר ולהזדהות בתוכי עם החוויה הרגשית המשותפת והפצועה שלהם שעד כה הייתה עבורי נטולת מילים. דרך הכאב, הנטישה, הכמיהה והעלבון חשנו שלושתנו תחושה חדשה. זו לא ההבנה האינטלקטואלית, זו הנגיעה העדינה בבעיה. הם השתוקקו שמישהו יזהה אותה, ואת חשיבותה ולא רק את הרכיב ההגנתי שלה. שלוש נקודות מרכזיות העולות מתיאור המקרה ביחס לעבודת המטפל בטיפולים זוגיים קשים:

ראשית, אם הטיפול תקוע לאורך זמן או קשה מדי, יש להעלות את ההשערה שקיים משהו שאנו לא שומעים ולא מבינים. יתרה מזו - שאנו משחזרים יחד עם הזוגות משהו ארכאי מחייהם המשותפים והאישיים. קרוב לוודאי שהשתחזרות הסמויה נוגעת באזורי העיוורון שלנו. הקושי אינו רק במטופלים.

שנית, כדי לראות בתוך העיוורון עלינו לחוות את הכאב העמוק שלנו ושל המטופלים, המתבטא דרך חוויות ותחושות קשות ושליליות. עלינו לשאת תחושות בלתי נסבלות אלו, עד כמה שנוכל בלי להתגונן, חשופים לדחייה ולתוקפנות של המטופלים. זו משימה מאתגרת ולעיתים בלתי אפשרית.

לבסוף, חשוב לדייק את אופי ועומק ההזדהות ההשלכתית הנחווית ומתקיימת בחדר. אומרים שחכם אינו נופל לבור שפיקח יודע לצאת ממנו. עלינו המטפלים להיות לא-חכמים אך לשלב בין טיפשות ופיקחות. כלומר ליפול שוב ושוב לבורות ואז אולי לצאת מהם וחוזר חלילה.

מקורות:

ירושלמי, ח. (2012). קשר ההדרכה - תיאוריות, מודלים ותהליכים, בעין המדריך ובעין המודרך. מבוסס על הרצאה שניתנה ביום העיון של הסתדרות הפסיכולוגים בישראל.

עמיאל, ר. (2022). "בין יחסי אהבה ליחסי אובייקט: על טיפול זוגי בגישה פסיכואנליטית". כתב עת לפסיכותרפיה. גיליון 18/22.